

**Centrum pre deti a rodiny Dom svätej Alžbety, krízové stredisko, n. o.
Banská Bystrica**

PROGRAM CENTRA PRE DETI A RODINY

**KONTAKTNÁ ADRESA A TELEFÓNNE ČÍSLO ALEBO INÝ KONTAKTNÝ ÚDAJ
CENTRA A ADRESA MIESTA VYKONÁVANIA OPATRENÍ :**

Centrum pre deti a rodiny Dom svätej Alžbety, krízové stredisko, n. o.

Na Uhlisku 1

974 01 Banská Bystrica

Tel. číslo: 048/ 415 24 25, 0911 232 132

Mail: cpddsaksbb@cpddsaksbb.sk

Riaditeľka: michalikova@cpddsaksbb.sk

ÚČEL CENTRA:

Centrum pre deti a rodiny je zariadenie zriadené na účel vykonávania opatrení dočasne nahrádzajúcich dieťaťu jeho prirodzené rodinné prostredie alebo náhradné rodinné prostredie na základe rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti, o nariadení neodkladného opatrenia alebo o uložení výchovného opatrenia (ďalej len „pobytové opatrenie súdu“).

DRUH A FORMA VYKONÁVANIA OPATRENÍ V CENTRE:

Pobytové opatrenia súdu

- Rozhodnutie súdu o nariadení ústavnej starostlivosti
- Rozhodnutie súdu o nariadení neodkladného opatrenia
- Rozhodnutie súdu o nariadení výchovného opatrenia

Opatrenia budeme vykonávať *pobytovou formou*.

OPIS CIEĽOVEJ SKUPINY CENTRA A POČET MIEST V CENTRE:

Maloleté deti vo veku od 6 rokov do 18 rokov a mladí dospelí, ktorí sa nachádzajú v krízovej životnej situácii.

Opatrenia sa vykonávajú v maximálnom počte **10 miest** pobytovou formou v 1 samostatne usporiadanej, zmiešanej skupine. Centrum nemá špecializované samostatné skupiny.

OPIS VNÚTORNÝCH PRIESTOROV A VONKAŠÍCH PRIESTOROV CENTRA:

Vnútorne priestory:

Opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately sa vykonávajú v trojpodlažnom rodinnom dome so záhradou.

Prízemné podlažie – spoločenská miestnosť, herňa, jedáleň a kuchyňa na výdaj stravy a prípravu raňajok, desiat a olovrantov a 2 WC vybavené umývadlom

Rozmery miestností:

1. Spoločenská miestnosť : 4,65 x 4,65 m
2. Herňa : 4,65 x 4,4 m
3. Jedáleň : 4,65 x 4,1 m

Prvé nadzemné podlažie – celková rozloha 123,3 m², sa nachádzajú 3 detské izby – 2 trojposteľové a jedna štvorposteľová izba spolu s kapacitou 10 miest. Izby sú vybavené posteľami, nočnými stolíkmi, skriňami, písacím stolíkom a stoličkou. Nachádza sa tu kuchynská linka, sklad pomôcok na upratovanie, 2 WC s umývadlami. Na poschodí sa nachádza kúpeľňa so sprchovacím kútom a výlevkou.

Rozmery detských izieb:

1. Detská izba : 4,6 x 4,7 m
2. Detská izba: 4,6 x 4 m
3. Detská izba: 4,6 x 4,1 m(v prípade potreby miestnosť pre izoláciu chorých)

Druhé nadzemné podlažie – sú administratívno – prevádzkové priestory: kancelária riaditeľky, sociálnej pracovníčky, šatňa pre zamestnancov, miestnosť na upratovanie, 2 príručné sklady, registrátorne stredisko, WC pre personál s umývadlom, kúpeľňa vybavená vaňou a umývadlom, bude slúžiť ako pracovňa.

Vonkajšie priestory:

Deti majú k dispozícii záhradu, vhodnú na voľnočasové aktivity. V areáli zariadenia sú umiestnené lavičky, detské hracie prvky ako aj posedenie s grilom.

Rodinný dom sa nachádza blízko centra Banskej Bystrice, ako aj železničnej stanice Banská Bystrica mesto a nákupného centra s autobusovou stanicou Terminál, ktoré je vzdialené cca 12 min. pešo.

POČET ZAMESTNANCOV, ŠTRUKTÚRA PRACOVNÝCH MIEST:

Odborný tím:

základné sociálne poradenstvo, sociálna diagnostika, sociálna a krízová intervencia, sociálna rehabilitácia sú vykonávané :

1 riaditeľ – s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa – inžinier a sociálna práca – 3/4 pracovný úväzok ako riaditeľ a 1/4 pracovný úväzok ako sociálny pracovník

1 sociálny pracovník – s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa – sociálna práca – 3/4 pracovný úväzok ako sociálny pracovník a 1/4 pracovného úväzku ako zodpovedný zástupca.

psychologická starostlivosť je deťom zabezpečovaná:

2 psychológovia – s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa v príslušnom odbore – polovičný pracovný úväzok.

Zamestnanci:

2 vychovávatelia – s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa – vzdelanie v súlade s Vyhláškou Ministerstva školstva, vedy výskumu a športu SR č. 1/2020 Z. z. - plný pracovný úväzok

2 pomocní vychovávatelia – s vysokoškolským vzdelaním I./ II. stupňa – plný pracovný úväzok

1 ďalší zamestnanec so stredným odborným vzdelaním – plný pracovný úväzok

odborná pomoc a činnosť zabezpečovaná inými odborníkmi:

- Logopédia – ambulancia klinickej logopédie
- Prevencia – príslušníci PZ
- CPPP a P

PODMIENKY PRE ZÁUJMOVÚ, ŠPORTOVÚ, KULTÚRNU, REKREAČNÚ ČINNOSŤ A PREJAVOVANIE NÁBOŽENSKÉHO VYZNANIA A VIERY:

Deťom v centre je záujmová činnosť zabezpečovaná v rámci školy, kde majú možnosť navštevovať rôzne krúžky. V prípade, že majú záujem o iný krúžok, ktorý nie je v ponuke školy, je im umožnené navštevovať záujmové krúžky v rámci ponuky mesta.

Športová činnosť je umožnená aj v priestoroch centra. V jeho blízkosti je základná škola, ktorá umožňuje voľný vstup pre verejnosť na školský dvor, kde je rôzne vybavenie pre športovú činnosť.

Rekreačná činnosť je zabezpečovaná počas prázdnin deťom v letných táboroch, v prípade, že deti nie sú v tábore, zabezpečujú rekreačnú činnosť vychovávatelia (plávanie, výlety...).

Voľnočasové aktivity je možné realizovať vychádzkami do okolitej prírody, či do neďalekého mestského parku, kde sú vytvorené podmienky pre pohybové aktivity detí (korčuliarska dráha, športové vybavenie, hojdačky, pieskovisko, detská trampolína atď.).

Pri prejavení náboženského vyznania a viery, je deťom umožnená návšteva na bohoslužbách – podľa veku – v sprievode alebo bez sprievodu vychovávateľa.

Zdravotná starostlivosť pre deti je zabezpečená u pediatrov, detských stomatólogov a podľa potreby v ambulanciách odborných lekárov. Lieky na lekárske predpis sú deťom podávané službukonajúcim personálom podľa predpisu lekára, uchováva sa v uzamykateľnej skrinke.

ZABEZPEČENIE ŠKOLSKEJ DOCHÁDZKY:

Školská dochádzka detí je zabezpečená v sieti materských a základných škôl (najbližšia MŠ a ZŠ sa nachádza cca. 10 min. od nášho zariadenia), v prípade potreby v špeciálnej základnej škole, ktoré sa nachádzajú priamo v Banskej Bystrici, zároveň deťom v rámci siete stredných škôl, odborných, učňovských zabezpečujeme prípravu na budúce povolanie, ak si dieťa vyberie odbor, ktorý sa nenachádza v Banskej Bystrici, ponúkneme a poskytneme možnosť vzdelávania sa mimo Banskej Bystrice s možnosťou bývania dieťaťa počas týždňa na internáte.

OPIS SPÔSOBU OBOZNÁMENIA DETÍ, RODIČOV A INÝCH FYZICKÝCH OSÔB S PROGRAMOM CENTRA:

Program centra je zverejnený a voľne prístupný na webovej stránke zariadenia <https://www.cpddsaksbb.sk/>, vytlačený bude k dispozícii na chodbovej nástenke pri vstupe do budovy. Taktiež aj v kancelárii sociálnej pracovníčky.

Deti, rodičia a iné fyzické osoby sú po prijatí dieťaťa do centra osobne oboznámení s programom centra, čo písomne aj potvrdia. Deti, pre ktoré sú opatrenia realizované, sú oboznámené s programom centra počas procesu prijatia dieťaťa do centra, najneskôr do 2 týždňov od prijatia. Rodičia detí a iné osoby, ktoré sa osobne starajú o dieťa, ktoré je na pobytovom opatrení, sú oboznámení s programom centra čo najskôr, v závislosti od ich dostupnosti.

Oboznámenie dieťaťa s programom centra je realizované primerane jeho veku a rozumovej vyspelosti. O programe centra sa následne s dieťaťom osobne porozprávame, pričom dieťa má možnosť pýtať sa na veci, ktorým nerozumie, následne sú mu vysvetlené.

Deti, rodičov a iné fyzické osoby oboznamuje s programom centra sociálna pracovníčka.

OPIS ODBORNÝCH METÓD PRÁCE S DIEŤAŤOM, RODINOU A INOU PLNOLETOU FYZICKOU OSOBOU:

Pri svojej práci s deťmi centrum využíva nasledovné metódy:

- sociálnej práce

- Sociálna práca sa v zariadení začína pred prijatím dieťaťa a to získaním a zberom informácií o dieťati a jeho rodine. Informácie získava sociálny pracovník od príslušného úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. V tejto fáze sú využívané nasledovné metódy:
 - **Rozhovor** s príslušným zamestnancom UPSVaR
 - **Analýza materiálov** - sociálna správa o dieťati, ktorú vypracoval orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, prípadne správa z diagnostického pobytu dieťaťa, správa a o spolupráci rodiny a dieťaťa s iným subjektom. Všetky tieto materiály pomáhajú sociálnemu pracovníkovi orientovať sa v probléme, štruktúrovať fakty a informácie o dieťati a jeho rodine.
- Po prijatí dieťaťa do centra, zariadenie poskytne rodine dieťaťa informácie o centre, kontakt na centrum, informácie o možnostiach kontaktov rodiny s dieťaťom a pod. Dôraz sa kladie na prvý kontakt s dieťaťom, ktorému je primeraným spôsobom vysvetlené, kde bolo umiestnené a čo mu bude v centre poskytované. Pri kontaktoch s dieťaťom a jeho rodinou sú využívané nasledovné metódy:

- **pozorovanie, informačný, motivačný, diagnostický, anamnestický rozhovor.**
- Po prijatí dieťaťa a počas celého pobytu dieťaťa v centre, sa pracuje s dieťaťom v rámci Individuálneho plánu rozvoja osobnosti dieťaťa. Jeho súčasťou je v prvom rade **sociálna diagnostika**, ktorú chápeme ako spoločnú činnosť sociálneho pracovníka a klienta, ako ich spoločné hľadanie cesty a riešenie. Jedná sa o proces odhaľujúci závažné skutočnosti, ktoré môžu nejakým spôsobom vplývať na vznik a vývoj problémovej situácie klienta. V sociálnej diagnostike využívame ako základné metódy:
 - **diagnostický rozhovor** ako verbálna stránka komunikácie
 - **pozorovanie** ako nonverbálna stránka, zámerné, koncentrované sledovanie klienta, prostredníctvom ktorého sociálny pracovník získava informácie o klientovom správaní, spôsobe vystupovania, bytových podmienkach, vzťahoch s jeho okolím, o jeho názoroch. Sleduje sa rečový prejav, prejavy hyperaktivity, nadmernej plachosti, záujmy, chvenie rúk, potenie a pod.
 - **anamnéza** – získavanie informácií z minulosti klienta, zložená z rodinnej, školskej, zdravotnej, emočnej, zameranej tiež na vývojové potreby dieťaťa
 - **podporný nástroj/ dopĺňanie príbehu/** - diagnostický nástroj, počas ktorého dieťa reaguje bez premýšľania, spontánne. Technika podnecuje vyjadrenie dieťaťa, jeho myšlienok, predstáv, pocitov a potrieb.
 - **prípadové konferencie a pracovné stretnutia** Sú to stretnutia zástupcov centra, dieťaťa (primerane podľa veku a rozumových schopností), rodiny dieťaťa, zástupcov UPSVaR, obce a iných osôb, ktoré môžu pomôcť pri riešení situácie dieťaťa a jeho rodiny. Cieľom prípadových konferencií je nájsť čo najrýchlejší spôsob možného návratu dieťaťa domov, výmena relevantných informácií členov multidisciplinárneho tímu a rodiny, definovanie hlavných cieľov sanácie rodiny, spoločné hľadanie najlepších riešení pomoci rodine.
- Pri práci s dieťaťom a jeho rodinou sociálny pracovník plánuje a organizuje kontakt dieťaťa s rodinou a inými blízkymi osobami. Pri tejto činnosti v prípade potreby využíva metódy **dohľad a pozorovanie**. Kontakt si zaznamenáva sociálny pracovník.
- Sociálny pracovník organizuje krátkodobé, víkendové a prázdninové pobyty dieťaťa v rodine a u blízkych osôb. Spoločne s odborným tímom centra monitoruje pobyt dieťaťa, o pobyte si vedie záznam.
- **ĎALŠIE VYUŽÍVANÉ METÓDY:**
 - **sociálne poradenstvo** - je zamerané na pomoc fyzickej osobe v nepriaznivej sociálnej situácii, na posúdenie povahy problému fyzickej osoby, rodiny alebo komunity, na poskytnutie základných informácií o možnostiach riešenia problému a podľa potreby aj odporúčanie a sprostredkovanie ďalšej odbornej pomoci. Sociálny pracovník ponúka pomoc a poradenstvo pri rozvoji a úprave vzájomných rodinných vzťahov.
 - **sociálna rehabilitácia** - na zvládnutie správania sa v novej životnej situácii s nácvikom potrebných zručností v oblasti sebaobsluhy, komunikačných zručností ako aj posilňovania získaných návykov a zručností, v adaptačnej fáze zameranej na zmiernenie konfliktov medzi dieťaťom, rodičmi a spoločnosťou
 - **administrácia** – vedenie spisovej dokumentácie klienta.
 - **výchovnej práce**

a) príprava na vyučovanie, doučovanie detí so slabším vyučovacími výsledkami, pomoc

- b) pri odstránení nedostatkov vo vedomostiach z predchádzajúcich ročníkov, upevňovanie osvojených vedomostí, vypestovanie návyku na pravidelnú prípravu na vyučovanie, návšteva školského klubu pre deti na prvom stupni, ktoré prichádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia na podporu adaptácie týchto detí na školu,
- c) seba obslužné činnosti podľa veku a rozumovej vyspelosti dieťa vedieme k osvojovaniu si základných návykov súvisiacich s používaním toalety, umývaním rúk, tváre, utieraní, vyčistení zubov, česanie, umývanie vlasov, vyfúkanie nosa, používanie vreckovky, používanie krémov, strihanie nechťov, dospievajúce deti vedieme k intímnej hygiene a starostlivosti o vlastné telo, stravovacie návyky, stolovanie, jedenie príborom, pri obliekaní a vyzliekaní zapínanie gombíkov, zipsov, zaväzovanie šnúr, výber a postup pri obliekaní a obúvaní, ale aj spoločenské správanie,
- d) záujmová činnosť podľa veku a rozumovej vyspelosti dieťa je zameraná na estetickú, rozumovú, výtvarnú, telesnú, hudobnú, pracovnú a sexuálnu výchovu, ktoré sa realizujú formou krúžkov, formou podujatí v zariadení aj mimo zariadenia. Športová činnosť sa realizuje na multifunkčnom ihrisku. V rámci kultúrnej činnosti sa organizujú besedy, večierky, kultúrne predstavenia v rámci slovenských zvykov a tradícií, návšteva divadelných a bábkových predstavení, kina ako aj iných zábavných podujatí, ktoré sa usporadúvajú v mieste Banská Bystrica a jeho blízkom okolí. Rekreačná činnosť je pravidelne deťom umožnená formou letných a jarných táborov. Spolupracujúce subjekty sú zakomponované do záujmových, športových a kultúrnych zložiek pri práci s deťmi, ktorá sa realizuje na základe smernice o dobrovoľníckej činnosti. Zariadenie má vypracovanú smernicu pod číslom 1/2013 v zmysle zákona č. 406/2011 Z. z. o dobrovoľníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení. Deti, ktoré sa pripravujú na sväte prijímanie, birmovku ale aj tie, ktoré pred príchodom do centra navštevovali bohoslužby majú možnosť pokračovať v prejavovaní svojho náboženského vyznania a viery formou návštev náležitého kostola.

- psychologickej práce

- e) vstupná psychologická diagnostika (predbežné údaje sú súčasťou komplexného posúdenia situácie dieťaťa),
- f) opakovaná odborná diagnostika
- g) realizácia individuálneho, skupinového poradenstva klientom,
- h) aplikácia krízového poradenstva – identifikácia krízovej situácie, poskytnutie odbornej pomoci,
- i) psychologická intervencia a príprava dieťaťa na zmenu prostredia (napr. prechod do iného zariadenia, návrat do biologickej rodiny a pod.),
- j) psychologická príprava detí do NRS
- k) konzultačno-poradenská činnosť pre zamestnancov CDR ohľadom klientov
- l) psychologické poradenstvo pre biologických rodičov a príbuzných klienta, pre žiadateľov o náhradnú rodinnú starostlivosť počas sprostredkovania - najmä počas interakcií a pre žiadateľov o náhradnú osobnú starostlivosť

Práca s rodinou a inou plnoletou fyzickou osobou:

- zameraná na sanáciu rodinného prostredia
- činnosť a ciele sa stanovujú na základe vyhodnotenia vzťahov rodina – dieťa

- plány zamerané podľa potreby na návrat do rodiny
- zapájanie rodičov do rôznych školských aj mimoškolských aktivít, pričom je zohľadnená vzdialenosť rodiny
- pri práci s rodinou sú zohľadnené aj dôvody, prečo bolo dieťa vyňaté z rodiny ako aj súdne dôvody
- ochota spolupracovať

OPIS PLÁNOVANIA A VYHODNOCOVANIA VÝCHOVNEJ ČINNOSTI V SAMOSTATNE USPORIADANEJ SKUPINE:

Plánovanie výchovnej činnosti v samostatne usporiadanej realizujú vychovávatelia pre celú samostatnú skupinu. Plán sa stanovuje na jeden mesiac a výchovná činnosť sa vyhodnocuje vždy ku koncu daného mesiaca spoločne s celou samostatne usporiadanou skupinou.

Činnosti sa plánujú vopred podľa ročného obdobia a záujmu detí, súčasťou plánovania je aj naplánovanie osláv narodenín, menín, účasť na rôznych podujatiach a pod.

Na dosiahnutie cieľov sa snažíme využívať rôzne motivačné prostriedky.

OPIS TVORBY A VYHODNOCOVANIA ČIASTKOVÝCH PLÁNOV INDIVIDUÁLNEHO PLÁNU ROZVOJA OSOBNOSTI DIEŤAŤA:

Čiastkové plány :

1.Plán sociálnej práce s dieťaťom:

Sociálny pracovník centra koordinuje tvorbu, realizáciu, hodnotenie a aktualizáciu plánu sociálnej práce v centre. Plán sociálnej práce, je vypracovaný písomne a vychádza z cieľov a úloh dohodnutých na prípadovej konferencii, ktorá sa uskutočňuje do 2 týždňov od prijatia dieťaťa.

V zmysle §30 ods. 8 vyhlášky č.103/2018 Z.z. obsahuje najmä:

- mieru ohrozenia dieťaťa a ak sa centrum podieľalo na určení miery ohrozenia dieťaťa, opis postupu určenia miery ohrozenia dieťaťa centrom
- zhodnotenie situácie dieťaťa a jeho rodiny vykonané SPODaSK
- spolupracujúce subjekty na tvorbe plánu sociálnej práce, ak sa na tvorbe plánu sociálnej práce podieľali
- ciele sociálnej práce v centre
- konkrétne úlohy na dosiahnutie cieľov
- kritérium hodnotenia splnenia úlohy a termín prehodnotenia úlohy
- výsledok prehodnotenia plnenia úloh
- ďalšie rozhodujúce skutočnosti, ktoré by mohli napomôcť pri naplňaní plánu sociálnej práce

Súčasťou plánu sociálnej práce je **plán prípravy na osamostatnenie sa mladého dospelého** spracovaný najmenej rok pred dovŕšením plnoletosti dieťaťa.

Pri tvorbe plánu sociálnej práce centrum vychádza z potrieb dieťaťa a jeho rodiny, aktuálnej situácie rodiny, možností úpravy pomerov v rodine dieťaťa.

Sociálny pracovník pri tvorbe plánu sociálnej práce využíva informácie aj zo sociálnej správy, ktorú obdrží od orgánu SPODaSK (manažéra prípadu).

Plán práce sa vyhodnocuje najneskôr do troch mesiacov alebo aj skôr – podľa potreby, kde sa hodnotí priebeh a účel opatrenia spolu s príslušným orgánom SPODaSK. Výsledkom prehodnotenia plánu sociálnej práce je písomná formulácia nových cieľov, alebo vyslovenie potreby ponechania dosiaľ stanovených cieľov.

2. Plán výchovnej práce s dieťaťom:

Činnosť vychovávateľa v priamom kontakte s dieťaťom predstavuje kontext napĺňania potrieb dieťaťa a jeho základných ľudských práv. Vykonáva individuálnu alebo skupinovú prácu zameranú na identifikáciu a následné napĺňanie potrieb dieťaťa, vyváranie bezpečného prostredia pre dieťa, kontakt dieťaťa s biologickou rodinou a blízkymi osobami, výchovu a vzdelávanie dieťaťa, prípravu dieťaťa na budúcnosť, jeho osamostatnenie sa, zdravotnú starostlivosť apod.

Po prijatí dieťaťa do centra je dôležitá adaptácia a citlivé prijatie dieťaťa rešpektujúce jeho aktuálnu situáciu. Vychovávateľ prvé obdobie využíva na spoznanie sa s dieťaťom, poskytuje dieťaťu informácie, spôsobom primeraným jeho veku a rozumovej vyspelosti, o umiestnení do zariadenia, o jeho právach a povinnostiach, používaných výchovných prostriedkoch o možnostiach udržiavania styku s rodinou, blízkou osobou a pod. (tieto informácie obsahuje program centra).

Výchovný plán sa zameriava najmä na nasledujúce oblasti, pričom vychádza z aktuálnych schopností, zručností a možností dieťaťa:

- oblasť výchovy (sebaobslužné činnosti)
- oblasť sociálnych zručností (spolurozhodovanie, finančná gramotnosť)
- oblasť vzdelávania a pomoci pri príprave do školy - silné a slabé stránky
- oblasť záujmovej a rekreačnej činnosti (talent a voľný čas)
- oblasť emociálnosti (prežívanie, vzťah k sebe, k iným)
- oblasť zdravotnej starostlivosti
- oblasť spolupráce s rodinou dieťaťa
- oblasť spolupráce s osobami blízkymi dieťaťa

Pri tvorbe a stanovovaní úloh výchovného plánu je potrebné zamerať sa najmä na:

- sprevádzanie dieťaťa pri spracúvaní faktu umiestnenia do centra – prečo je dieťa v centre, ako dlho tam bude, kto čo robí pre to, aby sa jeho situácia zlepšila
- informácie o spôsobe udržiavania kontaktov s rodinou a blízkymi osobami ako aj ďalšie náležitosti programu centra, týkajúce sa dieťaťa
- spôsob emočnej podpory pri zvládaní umiestnenia do centra – v spolupráci so psychológom. Dieťa je nielen nútené prijať nové prostredie, nových ľudí, pravidlá, ale predovšetkým sa musí vyrovnáť so stratou všetkého, čo bolo doteraz súčasťou jeho života – vzťahových osôb, životného štýlu, známych vecí, ktoré ho obklopovali
- citlivé včleňovanie dieťaťa do chodu samostatne usporiadanej skupiny – zoznamovanie sa s deťmi, pracovníkmi centra, oboznamovanie sa s pravidlami

- pozorovanie reakcií dieťaťa na každodenné situácie
- vtiahnutie dieťaťa do spolurozhodovania o podstatných udalostiach týkajúcich sa jeho života, plánovania ako aj fungovania samostatne usporiadanej skupiny
- pomoc pri prechode do novej školy – zisťovanie úrovne vedomostí a vzťahu k učeniu
- sprevádzanie dieťaťa pri všetkých zmenách týkajúcich sa jeho života

Výchovný plán zohľadňuje v jednotlivých úlohách aj odporúčania členov odborného tímu priameho kontaktu s dieťaťom, ktoré sú výsledkom diagnostiky alebo ich intervencií počas práce s dieťaťom.

Vychovávateľ hodnotí úspechy/neúspechy, ktoré dieťa robí, ako sa posunul jeho rozvoj, ktoré výchovné metódy a použité výchovné prostriedky boli účinné a pod. V procese hodnotenia zároveň zisťuje, ktoré ciele sa naplnili, ktoré sa stali neaktuálnymi, aký pokrok sa dosiahol a pod..

Písomné vyhodnotenie prebieha 1 x mesačne.

3. Plán psychologickej práce s dieťaťom:

Psychológ je prostredníctvom odborného tímu informovaný o prijatí dieťaťa a je oboznámený s jeho sociálnou anamnézou. Rovnako je informovaný aj so zdravotnou a psychologickou anamnézou, ak sú k dispozícii.

Psychológ po príchode dieťaťa realizuje psychologickú intervenciu, z dôvodu lepšieho zvládnutia prechodu dieťaťa do nového prostredia.

Sleduje adaptačný proces dieťaťa (a to adaptáciu dieťaťa na nové prostredie, vytváranie vzťahov a začlenenie sa do samostatne usporiadanej skupiny), zároveň zrealizuje vstupnú psychologickú diagnostiku, ktorá je súčasťou komplexného posúdenia dieťaťa (realizuje sa do 1 mes. od príchodu dieťaťa do CDR). Na základe jej výsledkov vypracuje správu, v ktorej zhodnotí aj adaptačný proces dieťaťa a uvedie odporúčania pre dieťa (odporúčania pre výchovnú a odbornú činnosť) prípadne odporučí inú odbornú intervenciu pre dieťa, napr. vyšetrenie pedopsychiatrom, špeciálnopedagogickú starostlivosť. Táto správa je súčasťou komplexného posúdenia situácie dieťaťa a je aj podkladom pre vypracovanie hlavných úloh psychologickej činnosti, ktoré sú jedným z čiastkových plánov IPRODu. Tieto sa pravidelne vyhodnocujú a dotvárajú pri prehodnocovaní IPRODu.

V rámci ďalšej psychologickej starostlivosti o dieťa psychológ poskytuje:

- psychologické poradenstvo orientované na naplnenie vytýčených cieľov,
- sprevádza dieťa vývinovými obdobiami, osobnostným rozvojom a aktuálnymi ťažkosťami, ako i procesom interakcie s blízkymi vzťahovými osobami v procese sanácie rodiny.

Opakovaná psychologická diagnostika sa vykonáva vzhľadom k veku dieťaťa a prítomnosti závažných skutočností, ktoré by mohli mať vplyv na diagnostikované oblasti vývinu dieťaťa.

Psychológ sa okrem iného podieľa aj na:

- individuálnych a skupinových preventívnych programoch pre deti
- príprave deti na prechod do iných zariadení, na návrat do biologickej rodiny a pod.

- odporúčaní najvhodnejšej formy NRS, jej prehodnocovaní (ako i diagnostike dieťaťa)
- realizácií skupinových aktivít zameraných na rozvoj zručností, jemnej motoriky a posilňovanie spolupráce a vzťahov medzi deťmi.

OPIS PRÁV DIEŤAŤA:

- slobodne vyjadrovať samostatne svoj názor
- byť vypočutý v konaniach, v ktorých sa rozhoduje vo veciach, ktoré sa ho týkajú, s ohľadom na svoj vek a rozumovú vyspelosť
- na náležitú pozornosť zodpovedajúcu jeho veku a rozumovej vyspelosti,
- na kontakt so svojou rodinou,
- obrátiť sa na orgán sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, verejného ochrancu práv, komisára pre deti, komisára pre osoby so zdravotným postihnutím, súd alebo prokuratúru aj bez vedomia centra telefonicky alebo e-mailom,
- na vychádzky vo svojom voľnom čase,
- na rovnosť bez rozdielu rasy, náboženstva, pôvodu a postavenia,
- na zdravý duševný a telesný vývoj,
- na výživu, bývanie a zdravotnícke služby,
- používať telefón, prístupu na internet ako aj prijímať poštu doručovaním s ohľadom na vek a rozumovú vyspelosť dieťaťa,
- na zvláštnu opateru pri telesnom, duševnom alebo sociálnom postihnutí,
- na lásku, porozumenie a starostlivosť,
- na bezplatné vzdelávanie, hru a zotavenie,
- na prednostnú ochranu a pomoc,
- na ochranu pred zanedbávaním, krutosťou a využívaním,

RODIČIA DIEŤAŤA MAJÚ:

- právo na návštevu dieťaťa v centre
- právo na realizáciu krátkodobých pobytov mimo centra
- právo byť informovaní o dieťati
- právo byť oboznámení s programom centra

OPIS SPÔSOBU AKÝM MOŽE DIEŤA UDRŽIAVAŤ KONTAKT S RODIČMI:

1. V centre sú vytvorené podmienky na stretávanie sa rodičov s deťmi ako aj inými blízkymi osobami. O návšteve rodičov alebo blízkych príbuzných sa vedie záznam. Návštevu je potrebné vopred telefonicky/osobne ohlásiť a dohodnúť, aby nebol narušený chod centra. Každá návšteva sa v priestoroch centra riadi **Návštevným poriadkom**, ktorý je umiestnený na nástenke pri vchode do zariadenia.

2. Ak je to v záujme dieťaťa nevyhnutné, centrum môže určiť, že rodičia dieťaťa, ďalší príbuzní a osoby, ku ktorým má blízky vzťah sa môžu stretnúť s dieťaťom len za prítomnosti zamestnanca centra, ktorý je dieťaťu známou osobou, alebo len v centre.

3. Ak je to vhodné a účelné, zariadenie môže v súlade s individuálnym plánom rozvoja osobnosti dieťaťa umožniť dieťaťu pobyt u rodičov/príbuzných. Súhlas na pobyt dáva riaditeľka centra. Rodič/príbuzný musí najmenej 3 dni vopred požiadať o súhlas ku krátkodobému pobytu dieťaťa mimo centra v jeho domácnosti.

4. Stretnutie na neutrálnej pôde – neďaleký park, cukráreň a pod.

5. Deti aj rodičia majú možnosť kontaktovať sa navzájom telefonicky (u detí nad 15 rokov aj prostredníctvom ich vlastných mobilov), písomne, elektronicky.

OPIS SPÔSOBU, AKÝM SA DIEŤA MOŽE OBRÁTIŤ AJ BEZ VEDOMIA CENTRA NA ORGÁN SOCIÁLNOPRÁVNEJ OCHRANY DETÍ A SOCIÁLNEJ KURATELY, VEREJNÉHO OCHRANCU PRÁV, KOMISÁRA PRE DETI, SÚD ALEBO PROKURATÚRU

V centre na viditeľnom mieste – nástenka na chodbe - sú zverejnené telefonické čísla , adresy a email na príslušné inštitúcie. Dieťa môže kontaktovať Orgán SPOD a SK, Verejného ochrancu práv, Komisára pre deti, Súd alebo prokuratúru bez nášho vedomia vlastným mobilným telefónom, cez internet, listom alebo osobne.

Kancelária verejného ochrancu práv

Grösslingová 35

P. O. Box 1

820 04 Bratislava 24

e-mail: detskyombudsman@vop.gov.sk

web: www.detskyombudsman.sk

- Komisár pre deti – písomne poštou alebo mailom, telefonicky nonstop

Úrad komisára pre deti

Odborárske námestie 3

811 07 Bratislava

Mail: info@komisarpredeti.sk

web: www.komisarpredeti.sk

Telefón: +421950439342, +421 2 32 19 16 91

Okresná prokuratúra Banská Bystrica

Partizánska 1

975 63 Banská Bystrica

Telefón: 048/283 61 11, e-mail: podatelna.opbb@genpro.gov.sk

Okresný súd Banská Bystrica

Skuteckého 28

974 87 Banská Bystrica

Tel. číslo: 048/8 861 135, 048/8 861 200, 048/8 861 134

e-mail: podatelnaOSBB@justice.sk

OPIS PODMIENOK DORUČOVANIA POŠTY, PRÍSTUP NA INTERNET, TELEFÓN:

Doručená pošta – preberá prítomný zamestnanec, ktorý ju odovzdá dieťaťu

Internet – deti majú prístup na služobný PC a tiež WIFI, na plnenie školských povinností a cez víkend : v čase od 15.00 do 16.00 hod

Telefonovanie – majú možnosť kontaktovať rodinu a blízke osoby služobným telefónom

Používanie MT - vlastníenie a používanie mobilného telefónu je deťom umožnené s prihliadnutím na vek a mentálnu úroveň dieťaťa. Používanie mobilu je viazané na pravidlá centra.

OPIS POVINNOSTÍ DIEŤAŤA:

Dieťa je povinné:

- osobne sa podieľať na potrebách skupiny,
- spolupracovať,
- plniť si svoje školské povinnosti,
- chrániť sa pred život ohrozujúcimi okolnosťami,
- neobmedzovať práva iných,
- nepoškodzovať majetok,
- konať tak, aby neohrozovali zdravie a bezpečnosť iných,
- rešpektovať pokyny zamestnancov centra,
- voči dospelým prejavovať rešpekt a úctivé správanie,
- udržiavať poriadok na svojej izbe,
- podieľať sa na upratovaní spoločných priestorov (primerane veku, pod dohľadom zamestnanca centra),
- udržiavať si poriadok v školských veciach, chrániť školské pomôcky,
- dodržiavať domáci poriadok a centra – jeho časové režimy (vyhradený čas na sledovanie TV, používanie PC, mobilov, večierka),
- dodržiavať čas stanovenej vychádzky, návraty zo škôl, krúžkov.

OPIS POVINNOSTÍ RODIČA :

Rodič má povinnosť:

- dbať o výchovu, zdravie, všestranný vývin maloletého dieťaťa,
- pomáha k emočnej a psychickej stabilite dieťaťa,
- uhrádzať výživné na dieťa,
- informovať centrum o podstatných informáciách,
- komunikovať s dieťaťom vždy pravdivo, nezavádzať ho,
- spolupracovať na návrate dieťaťa domov,
- kontaktovať dieťa (osobne, telefonicky, písomne, elektronicky),
- rodičovské povinnosti majú obaja rodičia, pri ich výkone sú povinní chrániť záujmy maloletého dieťaťa,
- svoju návštevu vopred v dostatočnom časovom predstihu oznámi CDR,
- na návštevu nesmie prísť pod vplyvom alkoholu, návykových látok a nesmie byť vulgárny, v opačnom prípade sa návšteva neuskutoční.

TAXATÍVNY OPIS VÝCHOVNÝCH PROSTRIEDKOV ZA NEDODRŽANIE POVINNOSTÍ V CENTRE:

Výchovný prostriedok je jedným z možných nástrojov v snahe o dosiahnutie primeraného správania sa dieťaťa.

Pri hodnotení dieťaťa sa využíva zásadu objektivity a spravodlivého hodnotenia. Využíva sa ako motivačná forma výchovného pôsobenia, pričom všetky deti sú oboznámené so systémom hodnotenia, stanovené pravidlá sa v prípade zmeny konzultujú s deťmi. Hodnotí sa každý deň

na večernej komunite v oblastiach dodržiavania pravidiel: osobná hygiena, poriadok spoločných priestoroch, v ktorých sa deti počas dňa pohybujú a ktoré sa týždenne konkrétnemu dieťaťu zadeľujú primerane podľa jeho veku, poriadok na izbe, verbálna a neverbálna komunikácia, príprava do školy a večierka. Pri hodnotení sú prítomne všetky deti, aplikujú sa metódy pozorovania, povzbudenia, rozhovoru a aktivizácie dieťaťa v spolupráci s vychovávateľom. V prípade, že sa dieťa dopustilo priestupku, tento sa objektívne vyšetri pracovníkom, ktorý bol pri danej udalosti prítomný a dieťaťu ma právo sa k danému priestupku vyjadri. Odmeňovanie a udeľovanie výchovných prostriedkov musí mať správny výchovný zmysel pre dieťa. Udeľovanie výchovných prostriedkov zabezpečuje každý službukonajúci vychovávateľ konzultuje s koordinátorom výchovy, závažnejšie situácie sú konzultované s riaditeľkou centra a sú písomne zaznamenávané. Dĺžka trvania výchovného prostriedku závisí od závažnosti porušenia povinností, maximálne dva týždne.

Ocenenie dieťaťa za primerané a vzorové správanie:

- pochvala vychovávateľom na večernej komunite,
- pochvala riaditeľkou centra pri spoločenskej udalosti,
- predĺženie vychádzky, prípadne získanie mimoriadnej vychádzky od koordinátora výchovy a riaditeľky centra,
- vecná odmena, prípadne vecný dar od riaditeľky centra,
- prehodnotenie, prípadne odpustenie výchovného prostriedku od koordinátora výchovy po predchádzajúcej konzultácii s riaditeľkou centra.

Výchovným prostriedkom pre dieťa za neprimerané správanie, za ktoré sa považuje: vulgárne vyjadrovanie, negatívne vzájomné hodnotenie detí ako aj negatívne hodnotenie rodičov, záškoláctvo, neprosociálne správanie – dlhodobé odmietanie a porušovanie sociálnych očakávaní, opakované porušovanie pravidiel centra, neposlušnosť, nespolupráca, agresivita, vzdorovité správanie, útek sú nasledovné:

- motivačný rozhovor, spätná väzba od iných vychovávateľov, pozorovanie správania sa dieťaťa,
- ústne napomenutie vychovávateľom pri osobnom pohovore prípadne pred celou skupinou,
- ústne napomenutie koordinátorom výchovy pri osobnom pohovore prípadne pred celou skupinou,
- ústne napomenutie riaditeľkou centra pri osobnom pohovore prípadne pred celou skupinou,
- obmedzenie pozerania TV,
- obmedzenie prístupu na internet,
- obmedzenie používania vlastného mobilného telefónu,
- obmedzenie samostatných vychádzok v rámci voľného času,
- skrátenie času vychádzky v pomere o koľko prišlo dieťa neskôr z predchádzajúcej vychádzky, prípadne sa nevrátilo načas zo školy a „túlalo sa“,
- obmedzenie dopredu naplánovanej akcie (napr. kino atď.),
- krátkodobá ignorácia dieťaťa (1 hodinu),
- zvýšenie dohľadu zamestnanca nad dieťaťom pri nedovolenom opustení centra,
- znížené vreckové.

V prípade že dieťa nesúhlasí s trestom, môže sa obrátiť na riaditeľku zariadenia, ktorá trest prehodnotí. Časové trvanie výchovného prostriedku sa posudzuje u každého dieťaťa individuálne, podľa jeho veku, intelektu a závažnosti zlyhania.

Centrum má vypracovaný režim dňa, ktorý je nevyhnutnou súčasťou života dieťaťa. Denný režim je nastavený pre všetky deti rovnako, s prihliadnutím na vek(poobedňajší odpočinok , vychádzky starších detí, školáci, škôlkari) a individuálne potreby dieťaťa.

SPÔSOB POSKYTOVANIA VRECKOVÉHO:

Vreckové sa poskytuje jeden krát mesačne sociálnou pracovníčkou centra za prítomnosti vychovávateľa, pričom dieťa svojim podpisom potvrdí, že si vreckové prevzalo. V prípade objektívneho dôvodu na strane dieťaťa sa po dohode s konkrétnym dieťaťom môže vyplatiť aj mimoriadne v iný termín – odchádza na pobyt do rodiny, kúpa darčeku pre iné dieťa, prípadne príbuzného.

Ak dieťa v čase vyplácania vreckového nie je dlhodobo prítomné v zariadení, zašle sa dieťaťu prostredníctvom poštovej poukážky, prípadne sa urobí písomný záznam o neodovzdaní vreckového, kde sa uvedie dôvod neodovzdania a dané vreckové sa dieťaťu vyplatí pri príchode do zariadenia.

Ak je to vhodné alebo účelné, vreckové možno poskytnúť dieťaťu vo viacerých splátkach v mesiaci. So súhlasom dieťaťa možno vreckové alebo jeho časť uschovať na určitý čas, čo dieťa písomne potvrdí. Deti majú možnosť odložiť si vreckové pri sociálnej pracovníčke a môžu si ho vyberať postupne podľa potreby. Ak si vreckové odložia toto je v obáľkach s konkrétnym menom dieťaťa v uzamknutej pokladni, pričom sa vedie písomný prehľad, kedy a koľko si dieťa zo svojho vreckového vybralo a aký ma zostatok. Týmto spôsobom vedíme deti aj k šetreniu na finančne nákladnejšie predmety, napr. tablet, slúchadlá, reproduktory, mobil.

O spôsobe využitia vreckového rozhoduje dieťa; dieťaťu sa poskytuje potrebná pomoc zohľadňujúca jeho vek a rozumovú vyspelosť.

Z dôvodov hodných osobitného zreteľa, najmä z dôvodu výchovného pôsobenia, možno dieťaťu poskytnúť vreckové aj v sume nižšej, ako je ustanovená suma vreckového. Rozdiel medzi poskytnutým vreckovým a vreckovým, ktoré sa malo dieťaťu v mesiaci poskytnúť, sa poskytne v mesiaci nasledujúcom po mesiaci, v ktorom sa vreckové poskytlo v nižšej sume, alebo sa suma zodpovedajúca tomuto rozdielu uloží na osobný účet dieťaťa.

Suma vreckového ustanovená na mesiac sa znižuje o pomernú sumu vreckového pripadajúcu na počet dní, počas ktorých sa dieťa zdržiavalo bez súhlasu mimo centra.

OPIS POSTUPU V RIZIKOVÝCH SITUÁCIÁCH :

1. **v prípade nedovoleného opustenia centra** dieťaťom sa táto skutočnosť nahlási na príslušnom OO PZ, informuje sa okresná prokuratúra, kontaktuje sa rodina dieťaťa, príslušný sociálny pracovník UPSVaR a Ústredie PSVaR

2. **v prípade úrazu** dieťaťa mu je poskytnutá prvá pomoc a následne sa zabezpečuje zdravotná starostlivosť privolaním RZZS. Po ukončení vyšetrenia sa kontaktuje riaditeľka centra, sociálny pracovník, rodina dieťaťa.

- **v prípade náhleho vážneho zhoršenia zdravotného stavu dieťaťa** (vysoké horúčky, strata vedomia, záchvat a pod.) je zamestnanec centra povinný v prvom rade zabezpečiť dieťaťu neodkladne zdravotnú pomoc privolaním sanitky či okamžitou návštevou pohotovosti. Následne informuje o tomto stave riaditeľku centra, sociálneho pracovníka a rodičov dieťaťa.

- **v prípade sebapoškodzovania dieťaťa** musí zamestnanec centra vyvinúť maximálne úsilie mu v tom zabrániť. Prípadne si pozvať na pomoc inú dospelú osobu. Ak zamestnanec centra zbadá na tele dieťaťa znaky, ktoré môžu znamenať sebapoškodzovanie napr. rezné rany, vpichy, svojvoľné užitie liekov, užitie návykových látok, pokus o samovraždu, je povinný bezodkladne

vyhľadať lekársku pomoc, osloviť policajné zložky a oznámiť uvedené skutočnosti riaditeľke centra a sociálnemu pracovníkovi.

3. závažne vzťahové nezhody

a.) medzi deťmi – rieši službukonajúci vychovávateľ. Ak je nehoda vážnejšieho charakteru, rieši sa individuálnymi pohovormi s členmi odborného tímu, riaditeľkou CDR a dieťaťom, taktiež skupinou detí, v ktorej vznikajú závažné vzťahové nezhody. Zisťujú sa príčiny nehody a hľadajú spoločné riešenia.

b.) medzi deťmi/MD a zamestnancami centra – prioritne sa riešia za účasti zainteresovaných osôb, riaditeľkou CDR a členmi odborného tímu, v prípade potreby na spoločnom stretnutí v rámci celej SUS. Pri komunikácii s každou zainteresovanou stranou musí byť zabezpečená neustrannosť, prítomné sú aj prvky mediácie. Hlavným cieľom je nájsť spoločné riešenie konfliktu či nehody. Deťom/MD je v tejto situácii poskytovaná intenzívna psychologická starostlivosť a podpora. Zamestnanec môže ako nástroj pomoci a podpory využiť supervíziu.

c.) medzi plnoletými fyzickými osobami (MD) – nezhody sa riešia za účasti zainteresovaných osôb, riaditeľkou CDR a členmi odborného tímu. Zabezpečená musí byť neustrannosť, prítomné sú aj prvky mediácie. Hlavným cieľom je nájsť spoločné riešenie konfliktu či nehody. MD je v tejto situácii poskytovaná intenzívna psychologická starostlivosť a podpora.

4. techniky deeskalácie konfliktných situácií a agresívneho správania

• Verbálne stratégie:

- dôležité je znížiť tón hlasu a spomaliť reč pri komunikácii s agresívnym dieťaťom, vystupujeme pokojne
- neprovokujeme, nevyčítame, nevyhrážame sa,
- oslovujeme menom,
- hovoríme jasne, stručne, zrozumiteľne,
- verbalizujeme agresiu dieťaťa, jeho pocity a emócie: „vidím, že máš zlosť, že si nahnevaný...“.
- Dieťaťu dávame najavo, že tieto pocity sú úplne normálne.
- dieťa nepoučujeme ale regulujeme. Dávame mu dostatok času a priestoru na upokojenie.
- s rozhovorom o následkoch konania dieťaťa počkáme až po jeho upokojení

• Neverbálne stratégie:

- ponúknuť dieťaťu alternáciu násilia, napr. hodiť niečím bezpečným, dupať, kričať, aktivitu, ktorá neublíži okoliu ani agresorovi,
- nevstupujeme do osobného priestoru dieťaťa, naopak poskytujeme mu väčší fyzický priestor
- využívame držanie tela a postoja, ktoré nie sú pre dieťa ohrozujúce
- opticky zmeňujeme našu veľkosť a spomaľujeme pohyby tela (posadíme sa na stoličku/na zem, naša chôdza je pomalá, máme otvorené dlane, aby bolo jasné, že v nich nič neskrývame)

• Senzomotorická stimulácia:

- využíva sa pri prejavoch vzdoru, odpojenia od reality, snahe o únik zo situácie, sľubovaní nespĺniteľného zo strany dieťaťa
- jedná sa o užitočnú techniku aj v situáciách, ktoré už eskalovali
- spočíva v stimulovaní zmyslov a tela dieťaťa
- patrí sem: povzbudzujúce/skľudňujúce cvičenie a používanie senzomotorických pomôcok
- realizujeme ich krátko ale často, rytmicky, cielene s pravidlami, s individuálnym prístupom a primerane náročné

• Regulácia vzťahom:

- kľúčové je naladiť sa na dieťa a nadviazať s ním kontakt
- dôležitý je uvoľnený postoj vychovávateľa, priateľský výraz a tón jeho hlasu (cieľom je u dieťaťa navodiť pocit bezpečia, čo znižuje rozrušenie dieťaťa)
- v tejto technike využívame pozitívnu komunikáciu napr. pochvalu, vyjadrujeme záujem o dieťa, venujeme sa spoločnej aktivite, dieťaťu dávame priestor pre zdieľanie a načúvanie

V prípade agresívneho správania (fyzický útok, kopanie a pod.)

- nevyhnutnou súčasťou v takomto prípade je zachovanie pokoja a využitie dostupných metód, ktoré by viedli k upokojeniu dieťaťa ako napr. chytenie za ruky, silné objatie.

- v prípade, že agresívne dieťa je nebezpečné, je potrebné zavolať lekársku pohotovosť a políciu. Vždy treba prihliadať na bezpečnosť - agresívneho dieťaťa, ostatných detí ako aj na svoju vlastnú bezpečnosť. Vychovávateľ je povinný pri sebe nosiť telefón, z ktorého je možné okamžite v prípade potreby zavolať pomoc.

- v prípade fyzického útoku agresívneho dieťaťa, ktorý je namierený voči iným deťom prípadne voči zamestnancovi centra, je zamestnanec oprávnený zakročiť s cieľom odvrátiť hroziaci alebo trvajúci útok. Takéto zakročenie však nesmie byť zjavne neprimerané spôsobu útoku. Dospelý nikdy nesmie spustiť z dohľadu agresívne dieťa.

ZÁVEREČNÉ USTANOVENIE:

1. Tento program je záväzný pre všetkých zamestnancov Centra pre deti a rodiny, *Domu svätej Alžbety, krízové stredisko pre deti a osamelých rodičov, n. o., Na Uhlisku 1, Banská Bystrica.*
2. V prípadoch, ktoré nie sú upravené v tomto programe, sa postupuje v súlade s ustanoveniami zákona číslo 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kuratele v platnom znení a súvisiacich predpisov.
3. Program nadobúda účinnosť 01. januára 2024.

Ing, Mgr. Ľubica Michalíková
štatutárny zástupca DSA, n. o.